

Halvacsora az Erie-tónál

Irta: Jávör Pál

(Munkácsy new-yorki felvétele)

Egy régi amerikai magyarral beszélgettem az Erie-tóról, melynek egyik szögletében ülttem fel néhány hónapra a tanyámat, mikor beszélgetés közben nagy hetykén a szemembe vágja: „Uram, kis tó ez a mi Balatonunkhoz képest!” En elpirultam ekkora sovínizmusra és kiböktem, — hogy „Bátyja, hiszen az Erie-tó a világ egyik legnagyobb tava.” Erre jött egy még keményebb, ellentmondást nem tűrő válasz: „hog az lehet, de a vize elbujhat a Balatoné mellett!”

En hogy elhiggyek neki valamit, egy szép napon felültem a buszra és vitettem magamat a tó körül, gondolva, hátha az öregnek lesz igaza s valahol a nagy víz mellett valóban megcsap a Balaton édes lehellete. A kocsit tele volt emberekkel, csak a mellettem levő ülőhely ásitott üresen. Egyszer csak megálltunk és felszállt egy óriás szőke ember, aki egyszerű „halló”-val leroskadt a mellettem levő székbe s úgy kinyomott a helyemből, hogy az hittem, menten kilynkasztom a busz oldalát. Szorult helyzetemben csak visorogtam egyet, de ő derűsen rágyujtott és elkezdett beszélni hozzám. En kurta yes-no—yes-no-val válaszoltam, arra gondolva, hogy majd csak megünja az egyhangú beszélgetést. Láttam, figyeli a kezemben szorongatott szótáramat s egyszerűen felnevet akkorát, hogy az utazó társaság egy pillanat alatt megfordult s s bennünket nézett. Erőtlenjés tenyerével rácsapott a térdemre, de akkorát, hogy a nadrágom bugja összerogyott ijedtében és harsogva, angolul kérdi tőlem: „Maga magyar?”

Bár a béketárgyalásokon lettünk volna olyan érdeklődés központjában, mint én ebben a pillanatban. Olyan meghíten beszélt nekem a budai Rudas-fürdőről, ahol ő hat hónapig lakott és olyan hangosan dicsérette annak jóságát, hogy egy francia nem lehetett volna büszkébb Lourdes-ra, mint én akkor arra a nagyon öreg török melegfürdőre. Sajnos, már búcsúzott is, mert ahogy mondta, ő erre felé lakik, de leszállás közben elkérte a címetet.

— Még látjuk egymást! — mondta.

Egy délután a posta levelezőlapot hozott. Az angol írás közli velem, hogy X. Y. szívesen lát halvacsorára. Kocsi jön értem. Majd megbolondultam a gondtól, hogy ki az, aki engem halvacsorára hív, hiszen a nevet, ahová meghívtak, sohasem hallottam. Vártam a nevezetes napot. Csodálatosan szép reggel volt. Édes, csontot átmelegítő napsütés ragyogott a fejem felett és az ég olyan kék volt, mint Mária palástja. Ebben a hangulatban hallok egy nevet, de mintha az égből jönne: „Mister Zsévor”. Most jön az, amit nem vártam, egy hatalmas luxusautó jött értem s aki keresett, az a sofförje volt ennek az agárszerű autónak. Suhantunk az autógárral és mielőtt magamra eszméltem volna, már egy hatalmas parkban kanyarogtunk, amit a több irányból folyó patakok szeltek át.

Nem tudtam hova kerültem, mikor egy ismerős, dudaszerű, boldog hangban felismertem hatalmas úritársamat. Most nem beszélt, csak megölelt, hogy a lélekzet összecsuksolt bennem és vitt. Ő egyet lépett, én hatot. Ilyenformán egy pillanat alatt óriási teremben voltunk, 50–60 ember nagy jókedvűen iddoggalt és tereferélt. Bekiáltotta a nevemet és vitt, mint egy örült szélvihar, magával. Már megint a szabad gyepen voltunk. Ő sétált, én rohantam mellette s egyszer csak megtorpant egy kicsi vízmedence előtt.

Hótiszta víz volt benne, de a medence alján mintba sűrű moszat húzódott volna meg. Elővett egy hatalmas farudat s a vizet megkavarta, olyan volt ebben a pillanatban az a hatalmas ember, mint Poseidon, a tengerek istene. A medence vize forró lett attól a rengeteg viziszörnytől, ami felvilharzott a fenékről a botja érintésére. En elhílttem, de ő nevetett és annyit mondott: „Ezt mind megesszük ma este, most pedig menjen és csinálja azt vacsoráig, amireh kedve van”. Este egy nagy harang bongására lettem figyelmes, ami vacsorára hívott. A szobában, ahol enni készültünk, mindenki nevetett, viháncolt (pedig éltes hölgyek és urak voltak közöttünk), akár a esikők a gyepen s kikki széket kanyarítva maga alá, ahol akart, leült az asztalhoz. Leültem én is két idősebb hölgy között. Arra számítottam, hogy ezek csak enni fognak és nem beszélnek, ilyenformán majd csak elűnök közöttük. Babeli nyelvzavar közepette, színültig telt üstökkel megjelentek a felszolgálók. A viziszörnyek már befejezve földi életüket, pirosra főve heverték a vörös hallesben. A csend ebben a pillanatban áhitattá nőtte ki magát.

Egyetlen zajt csupán az adámesutkák le- és feljárása s egy-egy izgalomban összecsapódó fogcsor okozta. Az én hatalmas házigazdám, hogy a szertartás teljes legyen, megköszölte egy aranykanállal az első üst tartalmát s utána megindult fergeteges erővel a vacsora. Tudtam, hogy közeli rokonságban vagyunk a kannibálokkal, de ezt a rokonságot azért nem éreztem ilyen közelinek, mint most. Az üstökből kidagadt szemű rákok a vízbeforrás hadálküzdelmét tükrözték vissza, a halak ezer darabkára szétvágva és óriási tengeri pókok ernyedten lóbálták élettelen lábukat. Egyik-másik állatnak akkora bajusza volt, hogy egy továbbszolgáló huszárörmesternek is becsültre vált volna. Kagylok bukkantak fel az üst mélyéről, amelyekben valami gumiszzerű pép volt. Voltak apró tengeri pócák is a levesben, ezek még a főzési tortúra után is ficánkoltak.

En nem bírtam, nem tudtam egy falatot sem lenyelni, csak a lét kortyolgattam, de az is olyan erős volt, mint a kénköves borecet. Kinomban nézek jobbra és balra, mert kínosnak éreztem, hogy ebben a pokoli eszmecsogásban én egy hangot sem adok. Szemben velem egy kedves férfiare figyelte a tusakodásomat és a szemében bukkalt illetudóan a rajtam való kacaraszás. Ismerős arc volt, de nem tudtam hová tenni, hasonlított egy békebeli magyar főispánra, de volt benne valamé egy kedves, öregedő cigányprimás barátom arcából is. Nem szólt hozzám, én se hozzá.

Lassan elkezdtünk az asztaltól szaláingrózni és mindenki egy csendes zúgot keresett magának. En is felálltam, kegyetlenül kinezva az éhségtől. Leiki szemem előtt az bithóni jégbox jutott az eszembe és boldogan gondoltam arra a pillanatra, mikor egy gyönyörű szelet kenyeret megkemek vajjal. Erre a vacsorára pedig mint egy szép, de rossz álomra gondolok majd.

Mikor már kifelé igyekeztem, a cigányképző úr, aki szemben ült velem, egy kis papíresomagot dugott a markomba. A fülemhez hajolt és magyarul súgta:

„Ezt magának hoztam, tudtam, hogy ezt a halvacsorát nem veszi be. Láttam én magát halat enni az Arany Lakat-csárdában, Szolmonok, a Tisza partján.” Nevetett egy dallamot és elment, eltűnt. Kód előtte, kód utána. Mikor hazaértem, ebből a csodálatos utazásból, az erletől suhanás után eszembe jutott, hogy nekem van egy kis csomagom. Kinyitottam: piros paprikás, debreceni folkhagyomás tokaszalomna, egy darabka rozscipó és szervián hegyes zöldpaprika volt a kis csomag tartalma.